

Autorzy numeru

Warren D. Anderson – profesor State University of Massachusetts, Amherst. Studiował literaturę klasyczną na Uniwersytecie w Haverford (dyplom w 1942 r.) i w Oksfordzie (dyplom Honour School of Literae Humaniores w 1949 r.). W 1947 r. zdobył tytuł doktora na Uniwersytecie Harvarda, gdzie też w 1954 r. obronił pracę habilitacyjną. Wykładał m. in. grekę i łacinę w College of Wooster (1950–67) i na Uniwersytecie Stanowym Michigan w Ann Arbor. W latach 1967–1970 był profesorem komparatystyki literackiej na Uniwersytecie Stanowym Iowa. Od r. 1970 związany z Uniwersytetem Stanowym Massachusetts w Amherst (od 1980 r. jest profesorem emerytowanym). Prowadził wykłady, m.in. na uniwersytetach w Rzymie, Londynie, Oksfordzie, Palermo i Atenach. Główne zainteresowania to literatura i muzyka starożytnej Grecji, literatura wiktoriańska (zwłaszcza twórczość M. Arnolda i G. Manleya Hopkinsa) oraz komparatystyka literacka. Był założycielem i w latach 1978–1981 dyrektorem Translation Center przy Uniwersytecie Massachusetts oraz założycielem i współdyrektorem (1980–1981) Five-College Seminar on Literary Translation. Najważniejsze publikacje: *Aeschylus, Prometheus Bound*, translated, with an introduction and notes, 1963; *Matthew Arnold and the Classical Tradition*, 1971; *Ethos and Education in Greek Music*, Cambridge, 1966; *Music and Musicians in Ancient Greece*, 1995. Autor 72 haseł o antycznej muzyce greckiej w *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* oraz licznych artykułów i recenzji publikowanych w prasie specjalistycznej.

Krystyna Bartol – filolog klasyczny, hellenista, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; interesuje się poezją grecką różnych okresów, zwłaszcza jej aspektami wykonawczymi; autorka licznych prac teoretycznych i interpretacyjnych z tej dziedziny, m.in. monografii *Greek Elegy and Iambus. Studies in Ancient Literary Sources* (1993), książki: *Studia teoretyczno- i historyczno-literackie nad dialogiem pseudo-Plutarcha „O muzyce”* (1995) oraz pierwszego całościowego przekładu na język polski dialogu pseudo-Plutarcha *O muzyce* (1992). Jej autorstwa jest też tom I (*Jakub i elegia*) dwutomowej publikacji *Liryka grecka. Wybór tekstów i komentarz* pod red. Jerzego Danielewicz (t. II *Melika* w opr. J. D.).

Obecnie pracuje nad komentowanym przekładem wybranych pism Filodemosia oraz *Mędrców przy uczcie Atenajosa*. Uczestniczy jako współautor w przygotowaniu akademickiego podręcznika historii literatury greckiej.

Zbigniew Benedyktowicz – antropolog kultury, redaktor naczelnym miesięcznika „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa”. Członek redakcji „Kwartalnika Filmowego”. Kierownik Pracowni Antropologii Kultury, Filmu i Sztuki Audiowizualnej w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk. Autor prac z zakresu wyobraźni symbolicznej i antropologii współczesnej. Współautor książki [z Danutą Benedyktowicz] *Dom w tradycji ludowej* (1993). Autor pracy *Portrety obcych* (2000).

Howard Brenton – czołowy dramaturg angielski, poeta, pisarz; dyrektor Royal Shakespeare Company. Napisał wiele ważnych i głośnych sztuk, m.in. *Epsom Downs* (The Roundhouse, Londyn, 1977); *Sore Throats* (The Warehouse, London 1979); *The Romans in Britain* (sztuka wywołała obyczajowy skandal i ataki cenzury; National Theatre, London 1980); *A Short Sharp Shock!*

(ostra satyra na M. Thatcher; napisana z Tonym Howardem, Theatre Royal, Stratford East, 1980); *The Genius* (Royal Court Theater [dalej RCT], 1983); *Bloody Poetry* (Heymarket Theatre, Leicester, 1984); *Pravda; A Fleet Street Comedy* (napisane z Davidem Hare, National Theatre, Londyn 1985); *Greenland* (RCT, Londyn 1988); *H. I. D. (Hess is Dead)*, (Almeida Theatre, Londyn 1989); *Iranian Nights* (wraz z Tariqiem Alim, RCT, Londyn 1989); *Moscow Gold* (wraz z Tariqiem Alim, Barbican Theatre, Londyn 1989); *Berlin Bertie* (RCT, Londyn 1992). Polskie tłumaczenie *Gra w Churchill*, tłum. J. Anders, „Dialog” IV, 1981.

Giovanni Cerri – ur. w 1940 r. w Rzymie, profesor zwyczajny literatury greckiej na Wydziale Literatury i Filozofii Istituto Universitario Orientale w Neapolu. Do tematów, na których koncentrował się w dotychczasowej pracy badawczej należą: związek między oralnością a pismem w kompozycji i rozprzestrzenianiu tekstów poetyckich w epoce archaicznej i klasycznej; epos homerycki; słownictwo polityczne w liryce i tragedii; teorie antyczne na temat natury i celów opowiadania historycznego i biograficznego; mechanizmy narracyjno-ekspresywne, za pomocą których mit jest ustawicznie aktualizowany jako paradygmat sytuacji indywidualnych i społecznych; rytuały, ideologia i kultura dionizyjska; technika dramatyczna tragedii attyckiej V w. p.n.e.; myśl platońska ze szczególnym uwzględnieniem teorii komunikacji i poetyki; filozofia i poezja Ksenofanosa z Kolofonu i Parmenidesa z Elei.

Inicjator, koordynator i redaktor prac zbiorowych, organizator międzynarodowych konferencji naukowych. W wydawnictwie Argo (Lecce) kieruje serią „Il vello d'oro”, w której publikowane są teksty greckie i łacińskie oraz studia o świecie antycznym. Członek Komitetu Naukowego periodyku „Quaderni Urbinate di Cultura Classica” (od 1995 r). Członek Komitetu Wydawniczego periodyku „Mediterraneo Antico: Economie Societa Culture”. Ostatnio został mianowany redaktorem naczelnym periodyku „Annali dell'Istituto Universitario Orientale” (Sezione filologico-letteraria), w którego Komitecie Redakcyjnym pracował od momentu jego założenia (1979).

Najważniejsze publikacje: *Il linguaggio politico nel Prometeo di Eschilo. Saggio di semantica*, Roma 1975; *Legislazione orale e tragedia greca. Studi sull'Antigone di Sofocle e sulle Supplici di Euripide*, Napoli 1979; *Storia e biografia nel pensiero antico*, Roma-Bari 1983 (wspólnie z B. Gentilim); *Platone sociologo della comunicazione*, Milano 1991, wydanie rozszerzone i uaktualnione: *Lecce 1996; Parmenide di Elea, Poema sulla natura, Introduzione, testo, traduzione e note di G. Cerri*, Milano 1999. Jest także autorem literackiego przekładu i wstępu do *Iliady*. *Omene, Iliade*, Milano 1986. Przekład ten został wyróżniony pierwszą nagrodą XXVI edycji konkursu „Citta di Monselice”.

Arkadiusz Cholewa – mieszkaniec Gardzienic. Studiował ogrodnictwo. Pracuje w OPT „Gardzienice”. Zajmuje się regionalizmem i fotografią.

Dariusz Czaja – etnolog, studia UJ. Napisał pracę doktorską o symbolu w filmie. Pracuje w Instytucie Etnologii UJ i w redakcji „Kontekstów”. Redaktor książki *Mitologie popularne* (1994) i *Metamorfozy ciała* (1999).

Jerzy Danielewicz – profesor zwyczajny, wiceprzewodniczący Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, jest kierownikiem Zakładu Hellenistyki w Instytucie Filologii Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się głównie poezją antyczną, zwłaszcza grecką. Tej ostatniej dotyczy szereg jego studiów teoretycznych, historyczno-literackich i interpretacyjnych, a także kilka książek, m. in.: *Liryka starożytnej Grecji* (najnowsze, uaktualnione wydanie Warszawa-Poznań

1996), *Miary wierszowe greckiej liryki. Problemy opisu i interpretacji*, Poznań 1994 (wersja angielska: *Problems of Notation and Interpretation*, Bochum 1996), *Liryka grecka*, t. II: *Melika*, Warszawa-Poznań 1999 (edycja tekstu z komentarzem naukowym; t. I w opracowaniu prof. Krystyny Bartol). Jest współautorem przygotowywanego do druku podręcznika akademickiego *Literatura Grecji starożytnej* pod red. prof. Henryka Podbielskiego. Współ z Krystyną Bartol pracuje obecnie nad komentowanym przekładem dzieła Atenajosa *Mędracy przy uczeniu*.

Jacek Dobrowolski – poeta, tłumacz. Autor esejów poświęconych teatrowi współczesnemu publikowanych przez miesięcznik „Teatr”: *Tańczący zbawiciel Jerzego Grotowskiego* (nr 12/1998 i 1/1999) oraz *Złoty osioł, czyli misteria* (nr 6/1999).

Viliam Dočolomanský – ur. 1975, reżyser teatralny (Słowacja). W latach 1991-94 założył i prowadził własną grupę teatralną (Bodea Theater, Liptowski Mikulasz); realizuje projekt *Allen and Naomi*, oparty na wierszach A. Ginsburga. W latach 1994-99 studiuję reżyserię teatralną (Brno). W 1999 roku przygotowuje lalkarski spektakl *Syrenka* (Na Rázcestí Banská Bystrica; udział w międzynarodowym festiwalu teatrów lalkarskich na Słowacji i w międzynarodowym festiwalu Hradec Kralove w Czechach) oraz *Tramwaj zwany pożądaniem* (Studio Marta Brno, oparty na sztuce T. Williamsa a inspirowany obozem dla uchodźców w Czechach; udział w festiwalach ITS Amsterdam, Hradec Kralove, Zlom vaz Praha). W tymże roku powstaje dokumentalny film I. Chauna o pracy I. Kellarovej i V. Dočolomanský'ego (*With Ida Behind a Mirror*). W roku 2000 przygotowuje w Marta Brno spektakl *Oz* (scenariusz P. Michálek i V. Dočolomanský) w kooperacji z brytyjskim choreografem pochodzenia nigeryjskiego Olu Taiwo (nominacja za najlepsze przedstawienie i dla najlepszego aktora na festiwalu ITS w Amsterdamie; na międzynarodowej konferencji antropologicznej w Brnie wraz z O. Taiwo przedstawiają metody wykorzystane w przedstawieniu). Prowadzi warsztaty (wraz z I. Kellarovą) w Zegg, Belgia – Berlin. Udział w warsztatach prowadzonych przez „Gardzienice”. Przygotowuje przedstawienie na motywach tekstów A. Strindberga i F. Dürrenmatta *The Deathdance* (HaDivadlo Brno). Uczy w International School for Human Voice (1995-2001). Obecnie realizuje projekt *Lorca: Dark Love Sonnets* (zakładający m. in. pobyt wśród andaluzyjskich Cyganów). Studia doktoranckie w DAMU, Praga.

Krystyna Duniec – adiunkt w Zakładzie Teatru Instytutu Sztuki PAN. Autorka rozpraw i artykułów z zakresu historii teatru i teatru współczesnego, książki *Kaprysy Prospera. Szekspirowskie inscenizacje Leona Schillera*.

Jacek Dziekan – absolwent polonistyki KUL (praca magisterska o „Gardzienicach”), doktorant w IEiAK UAM. Mieszka w Dębicy, gdzie pracuje jako dziennikarz w tygodniku „Obserwator Lokalny”.

Maria Fogler – studentka II roku filozofii na UJ oraz 2. edycji Akademii Praktyk Teatralnych w Gardzienicach.

Mariusz Gołaj – ukończył polonistykę we Wrocławiu. W czasie studiów mocno zaangażowany we wrocławski nurt teatru studenckiego i alternatywnego; praca magisterska o subkulturze więziennej. Od 1978 roku w Gardzienicach. Brał udział w niemal wszystkich projektach merytorycznych Ośrodka Praktyk Teatralnych. Główne role we wszystkich dotychczasowych spektaklach. Koordynował większość projektów edukacyjnych Ośrodka w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych; od 4 lat koordynuje Akademię Praktyk Teatralnych.

Ireneusz Guszpit – teatrolog, pracownik naukowy w Zakładzie Teorii Kultury i Sztuk Widowiskowych IFP Uniwersytetu Wrocławskiego oraz na Wydziale Aktorskim wrocławskiej PWST. Szczególne obszary zainteresowań: hereze teatralne XX wieku (Osterwa, Grotowski, Gardzienice), zwolennik antropologicznej refleksji nad teatrem.

Alison Hodge – jest wykładowcą dramatu w *Royal Holloway College* Uniwersytetu Londyńskiego. Była założycielką i współdyrektorem artystycznym Teatru Alibi, a następnie asystentką reżysera przy Włodzimierzu Staniewskim w Gardzienickim Ośrodku Praktyk Teatralnych. Kierowała wieloma projektami teatralnymi, np. przygotowała *Misery* Stephena Kinga w Teatrze Criterion w Londynie, prowadziła półroczny trening aktorski we współpracy z Londyńskim Instytutem Sztuki Współczesnej (*Institute of Contemporary Arts*).

Aleksander Jackowski – antropolog kultury (studia: socjologia UW), autor wielu tekstów o współczesnej kulturze artystycznej, zwłaszcza ludowej. Krytyk sztuki. Organizator kilkudziesięciu wystaw sztuki ludowej i naiwnej w kraju i za granicą. Ostatnio wydał *Sztukę zwaną naiwną, Na skróty, Obrazy ludowe*. Redaktor „Kontekstów”.

Wiesław Juszcak – profesor Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Sztuki PAN. Historyk sztuki, filozof, autor wielu książek i artykułów oraz tłumaczeń (w tym z literatury pięknej). Wybitny znawca malarstwa polskiego XIX i XX w. Obecnie jego główne zainteresowania badawcze to filozofia sztuki oraz historia religii. Prowadzi wykłady monograficzne poświęcone m.in. archaicznej greckiej myśli o sztuce, koncepcji sztuki u Platona, teorii sztuki u Heideggera oraz związkowi sztuki i religii. Opublikował m. in. *Wojtkiewicz i nowa sztuka*, Warszawa 1965, Kraków 2000; *Jan Stanisławski*, Warszawa 1972; *Postimpresjoniści*, Warszawa 1973; *Malarstwo polskie: modernizm*, Warszawa 1977; *Młody Weiss*, Warszawa 1979; *Fakty i wyobrażenia*, Warszawa 1979; *Zasłona w rajskie ptaki albo „O granicach: okresu powieści”*, Warszawa 1981; *Fragmenty. Szkice z teorii i filozofii sztuki*, Warszawa 1995, oraz przekłady *Cocktail Party* Eliota oraz dwóch poematów Blake'a: *Milton*, *Zasłużony Nieba i Piekła* (Wydawnictwo Universitas).

Zofia Kałkus – mieszkanka Gardzienic.

Leszek Kolankiewicz – doktor nauk humanistycznych; adiunkt w Instytucie Kultury Polskiej na Uniwersytecie Warszawskim; adiunkt na Wydziale Wiedzy o Teatrze w Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. W latach 70., w okresie tzw. kultury czynnej, uczestnik prac Instytutu Laboratorium Jerzego Grotowskiego. Zajmuje się głównie antropologią teatru, będąc jednym z najczynniejszych jej propagatorów na gruncie polskim. Jest stałym współpracownikiem miesięcznika „Dialog”, na którego łamach opublikował wiele esejów, opisów przedstawień (cykl „Notatki po spektaklu”), a także tłumaczeń. Najważniejsze publikacje: *Na drodze do kultury czynnej. O działalności Instytutu Grotowskiego. Teatr Laboratorium w latach 1970-1977*, Wrocław 1978; *Święty Artaud*, Warszawa 1988; *Samba z bogami. Opowieść antropologiczna*, Warszawa 1995; *Kropelka brandy ze Stonehenge*, „Dialog” 1998-1999, *Dziady. Teatr Święta Zmarłych*, Gdańsk 2000.

Dariusz Kosiński – historyk teatru szczególnie zainteresowany sztuką aktorską oraz polską tradycją teatru misteryjnego od Mickiewicza po „Gardzienice”; pracownik naukowy UJ; w latach 1999-2000 pracował przy organizacji Festiwalu „Misteria, inicjacje”.

Monika Kubat – absolwentka polonistyki wrocławskiej, studentka piątego roku historii sztuki. Od kilku lat współpracuje z OPT „Gardzienice”, ukończyła Akademię Praktyk Teatralnych w Gardzienicach (przy teatrze zajmuje się organizowaniem wystaw, m.in. w ramach projektu „Ukraina-Polska-Europa” wystawy ikon Jerzego Nowosielskiego).

Tomek Kubicki „Kubek” – student Akademii Praktyk Teatralnych przy OPT „Gardzienice”, absolwent Nauczycielskiego Kolegium Języka Angielskiego na Uniwersytecie Warszawskim, wokalista grupy „Pan Profeska”, autor książek: *Wtulinek i Wilgotka* (1997), *Trzyjemność* (2000)

Tomasz Kubikowski – urodzony w 1962. Studiował wiedzę o teatrze i filozofię. Wykładowca i prorektor Akademii Teatralnej w Warszawie. Członek redakcji „Dialogu”. W 1994 zaproszony do prowadzenia wykładów na Uniwersytecie w Richmond.

Ważniejsze publikacje: *Ateneum 1928–1998*, Warszawa 1998; *Siedem bytów teatralnych*, Warszawa 1994.

Lidia Kuchtówna – historyk teatru, profesor w Instytucie sztuki PAN, członek Komitetu Nauk o Sztuce PAN. Prowadzi badania nad historią teatru polskiego i europejskiego XX w. Autorka prac monograficznych o Wilamie Horzycy i Irenie Solskiej. Edytorka pism teatralnych. Przygotowuje biografię artystyczną Karola Frycza.

Michael Lambert – profesor University of Natal, jest starszym wykładowcą filologii klasycznej na Uniwersytecie Natalu w Pietermaritzburgu w Republice Południowej Afryki. Prowadzi zajęcia poświęcone analizie porównawczej rytuałów antycznych i afrykańskich oraz zagadnieniom płci i seksualności w antyku. Jest promotorem wielu prac doktorskich porównujących poszczególne elementy kultury afrykańskiej i antyku. Opublikował liczne prace poświęcone literaturze starożytnej Grecji i Rzymu oraz szczególnie go interesującym zagadnieniom związków między obrzędami antycznej Grecji a tradycyjnymi rytuałami zuluskimi. Interesuje się także muzyką (jest kierownikiem uniwersyteckiego zespołu madrygalistów), podróżami (był inicjatorem i przewodnikiem uniwersyteckich wypraw do Grecji, Turcji, Włoch i Chin) oraz teatrem (reżyserował przedstawienie *Bachantek* Eurypidesa). Od niedawna jest związany z Centrum Etyki Uniwersytetu Natalu, gdzie wykłada etykę afrykańską i chińską.

Włodzimierz Lengauer – ur. w 1949, profesor w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Studiował na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskał doktorat (1975 r.) i habilitację (1985 r.). W 1996 r. mianowany profesorem nauk humanistycznych. Od 1971 jest pracownikiem Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Główny przedmiot jego zainteresowań badawczych stanowi historia starożytnej Grecji okresu archaicznego i klasycznego, a zwłaszcza problematyka ustroju, świadomości społecznej, kultury, mentalności oraz religii. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Filologicznego, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Komitetu Głównego Olimpiady Historycznej, Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN (od 1995 r.) oraz Rady Naukowej Instytutu Filologii Klasycznej. Pełni funkcję zastępcy przewodniczącego Zarządu Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci. Jest też członkiem Rady Redakcyjnej czasopisma „Meander”, członkiem redakcji „Ars Regia” i „Przeglądu Historycznego” (od 1998 r. pełni funkcję zastępcy redaktora). Najważniejsze publikacje: *Greek Commanders in the 5th and 4th Centuries B. C. Politics and Ideology: A Study of Militarism*, Warszawa 1979; *Pojęcie równości w greckich koncepcjach politycznych*. Od Homera

do końca V wieku p.n.e., Warszawa 1988; *Religijność starożytnych Greków*, Warszawa 1994.

Piotr Machul – dziennikarz, muzyk folkowy, absolwent pierwszej edycji Akademii Praktyk Teatralnych w Gardzienicach. Publikowane fragmenty słownika terminów O. P. T. „Gardzienice” i wywiad z Maciejem Rychłym to część pracy magisterskiej *Kreacja i funkcja muzyki i muzyczności w twórczości O.P.T. „Gardzienice”* przygotowywanej w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego u dr. hab. Leszka Kolaniewicza.

Carol Martin – jest docentem dramaturgii w Tisch School of the Arts na uniwersytecie nowojorskim (New York University). Obecnie pracuje nad książką poświęconą przedstawieniom dokumentalnym w USA. Swą pierwszą podróż do Polski odbyła na jesieni 2000 r.

Błażej Matusiak OP – dominikanin, filolog klasyczny, współredaguje pismo „Canor” poświęcone interpretacjom muzyki dawnej (redaktor odpowiedzialny za dział średniowieczny). Obecnie przygotowuje pracę na temat teologii muzyki Hildegardy z Bingen. Współpracował z Marcinem Bornus-Szczycińskim przy projekcie „Siedem tradycji” (praca nad chórem dominikańskim) i przy Festiwalu Muzyki Dawnej w Jarosławiu.

Aleksandra Melbechowska-Luty – historyk sztuki, studia na UW, doktorat z nauk humanistycznych (UW 1966). Specjalizacja: historyk sztuki polskiej XIX/XX w. Adiunkt w Instytucie Sztuki PAN (gdzie pracowała w latach 1955–1985), Pracownia Słownika Artystów Polskich. Autorka 35 artykułów i 7 książek, m. in. *Teofil Kwiatkowski* (monografia), Ossolineum, Wrocław 1966; *Widmo. Życie i twórczość Ludwika De Laveaux*, Wrocław 1988; *Posągi i ludzie. Antologia tekstów o rzeźbie polskiej XIX w.*, IS PAN, Warszawa 1993 (wspólnie z Piotrem Szubertem); *Mali mistrzowie polskiego pejzażu XIX w.*, Neriton, Warszawa 1997; *Nokturny. Widoki nocy w malarstwie polskim*, Arkady, Warszawa 1999.

Wojciech Michera – antropolog kultury (studia UW), twórca telewizyjny, prowadzi zajęcia na UW i w Akademii Teatralnej w Warszawie. Autor książki *Anti-Däniken*.

Adam Nawierski – absolwent etnologii (UJ), doktorant przy Wydziale Historycznym UJ.

Jerzy Nowosielski – malarz, rysownik, scenograf, od 1976 profesor ASP w Krakowie, od 1994 członek PAU; członek grupy młodych plastyków i Grupy Krakowskiej. Fascynacja ikoną znajduje silne odzwierciedlenie w jego twórczości, kompozycjach figuralnych i pejzażach. Autor kompozycji monumentalnych (m. in. kościoły w Louvre i Tychach; cerkwi w Hajnówce). Autor prac teoretycznych o ikonie i malarstwie, m. in. *Wokół ikony. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim*, 1985; *Inność prawosławia*, 1991.

Paweł Passini – student Akademii Praktyk Teatralnych przy OPT „Gardzienice”, student filozofii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wydziału Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie

Jacek Jan Pawlik SVD – etnolog, werbista, długoletni misjonarz w Togo. Studia z antropologii kultury i socjologii porównawczej na Uniwersytecie Kartezjusza w Paryżu uwieńczone pracą doktorską na temat obrzędów pogrzebowych. W latach 1994–1999 pracownik Instytutu Etnologii i Lingwistyki „Anthropos”

w Sankt Augustin, Niemcy. Wykładowca etnologii na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Autor książki *Expérience sociale de la mort*.

Andrzej Pieńkos – adiunkt w Instytucie Sztuki UW. Wraz z żoną, Jolantą Chrzanowską-Pieńkos, opublikował *Słownik artystyczny Paryża i regionu Ile-de-France* (Warszawa 1996) i *Leksykon polskiej sztuki XX w.* (Poznań 1997). Prace z zakresu historii sztuki nowoczesnej, krytyki artystycznej i eseistyki dotyczącej kultury publikuje m.in. w czasopiśmie „Art and Business”, „Dom i Wnętrze”, „Nowy Nurt”, „Znak” oraz w periodykach naukowych „Ikonotheke”, „Rocznik Historii Sztuki”, „Artibus et Historiae”.

Maria Prussak – pracuje w Instytucie Badań Literackich PAN i równocześnie jest kierownikiem Katedry Badań nad Teatrem i Filmem Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Pracuje nad edycją krytyczną dzieł Adama Mickiewicza – jest członkiem komitetu redakcyjnego Wydania Rocznicowego, publikuje rozprawy z zakresu edytorstwa tekstów literackich. Przygotowuje również kolejny tom studiów poświęconych dramatom Stanisława Wyspiańskiego i ich realizacjom teatralnym

Czesław Robotycki – antropolog kultury, profesor. Kierownik Instytutu Etnologii UJ. Autor licznych artykułów i książek m. in. *Etnografia wobec kultury współczesnej*. Zajmuje się antropologią kultury współczesnej.

Jadwiga M. Rodowicz – doktor, japonistka, studia na japonistyce Uniwersytetu Warszawskiego oraz na Uniwersytecie Tokijskim. W latach 1977–1979 staż w teatrze nō (Tessenkai) w Tokio pod kierunkiem Kanze Tetsunō. W latach 1974–1977 współpraca z Teatrem Laboratorium Jerzego Grotowskiego. W latach 1979–1989 aktorka i współpracownica Włodzimierza Staniewskiego w Ośrodku Praktyk Teatralnych „Gardzienice”. W latach 1994–1999 pracownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych (radca w Ambasadzie RP w Tokio). Specjalizuje się w teorii widowiska i dramatu nō. Publikacje: *Pięć wcieleń kobiety w teatrze nō*, Pusty Obłok, Warszawa 1993, *Aktor doskonały. Traktaty Zeamięgo o sztuce nō*, Słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2000.

Tomasz Rodowicz – historyk filozofii (ATK), aktor i muzyk, pszczelarz i młynarz. W 1972 założył z przyjaciółmi w Warszawie pierwszy w Polsce ośrodek socjoterapii dla młodzieży uzależnionej. W latach 1974–76 współpracował z Teatrem Laboratorium we Wrocławiu przy projektach parateatralnych. Współtwórca Ośrodka Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, gdzie pracuje do dziś. W 1985 wyreżyserował w Münster (Niemcy) *Prometeusza wg Ajschylosa*. W latach 1992–94 współpracował z teatrem Tanto w Wiedniu, w 1996 w duńskim Oyfū Veg. W „Gardzienicach” jest współodpowiedzialny za stronę muzyczną projektów; w 2000 r. wydał płytę z muzyką antyczną *Metamorfozy*. W Akademii Praktyk Teatralnych prowadzi trening fizyczny i zajęcia głosowe. Pracuje nad projektem Orkiestra Antyczna. Opublikował m.in.: *Sacrum wobec mitu według Eliadego* (1974), *Charakterystyka i struktura nauk historycznych według Kotarbińskiego* (1975); *Dyskusja Stanisława Ignacego [Witkiewicza] ze współczesną mu filozofią* [w: „Studia Philosophia Christianae”, ATK, 1976].

Krzysztof Rutkowski – dr hab. Pisarz. Doktorat na Uniwersytecie Warszawskim, habilitacja w Instytucie Badań Literackich PAN. Wykładał m.in. w Uniwersytecie Warszawskim, na Uniwersytecie Paris VIII, w paryskim Instytucie Katolickim.

Kolejne etapy jego pisania wyznaczają następujące książki: *Przeciw (w) literaturze. Esej o poezji czynnej Mirona Białoszew-*

skiego i Edwarda Stachury, Bydgoszcz 1985; *Braterstwo albo śmierć. Zabijanie Mickiewicza w Kole Sprawy Bożej*, Paryż 1988 (I wyd.), Kraków 1990 (II wyd.), Gdańsk 1999 (III wyd.); *Męczennicy z Saint Denis. Opowiadania*, Warszawa 1990; *Stos dla Adama albo kacerze i kapłani*, Warszawa 1994; *Paryskie pasażerki. Opowieść o tajemnych przejściach*, Gdańsk 1995, 1996, 1999; *Mistrz. Widowisko*, Gdańsk 1996; *Raptularz końca wieku*, Gdańsk 1997; *Śmierć w wodzie. Proza*, Gdańsk 1999; *Książę bezdomny*, Lublin 1999.

Założył „laboratorium gatunków mowy”. Poszukuje sposobów wypowiedzi na pograniczu eseju, felietonu, prozy artystycznej, dramatu, multimediów. Przez dziesięć lat pracował nad „pasażami” i „raptularzami”. Obydwa etapy poszukiwań dobiegły końca, co nie znaczy, że zrezygnował z dalszej pracy.

Maciej Rychły – muzyk, psycholog, absolwent psychologii UAM w Poznaniu, były pracownik naukowy na Wydziale Nauk Społecznych w Instytucie Psychologii, badacz archaicznych form w kulturach tradycyjnych. Współpracował z Teatrem Kana w Szczecinie, Teatrem „Lalka” w Warszawie, Teatrem Wierszalin w Supraślu, Teatrem Witkacego w Zakopanem. Obecnie współpracuje z Teatrem „Gardzienice” i Akademią Praktyk Teatralnych przy Ośrodku Praktyk Teatralnych „Gardzienice”. Publikował m.in. w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”, „Muzyce”, „Kontekstach”, „Krasnogrudz”, „Czasie Kultury”. Lider i współzałożyciel zespołu „Kwartet Jorgi”, w którym gra na różnorodnych fletach i piszczałkach, wielu spośród kilkudziesięciu przez siebie skonstruowanych. Z zespołem nagrał sześć płyt z muzyką inspirowaną folklorem wielu regionów Europy:

LP. 1985 Pronit, *Life Kwartet Jorgi*

LP. 1986 Pronit, *Kwartet Jorgi*

LP. 1988 Polskie Nagrania, *Kwartet Jorgi vol. 1* (tzw. *Biskupińska*)

CD. 1991 JAM, *Kwartet Jorgi*

CD. 1991 JAM, *To i Tao*

CD. 1992 Polskie Nagrania, *Kwartet Jorgi vol. 1 i 2* (tzw. *Biskupińska*)

MC. 1994 Kamahuk, *Gędzbową Knieja*

MCx2. 1994 Quartet – płyty 1 i 2

CD. 1995 Polskie Radio, *Jorgi – Chopin*

CD. 2000 Folk Magazine, *Muzyka na trąbkę, gitarę i flet*

Richard Schechner – jeden z najwybitniejszych żyjących twórców teatru poszukującego, teoretyk i filozof teatru i kultury. Studiował anglistykę w Cornell University i w State of Iowa University, doktorat w 1962 w Tulane University. W 1964 był jednym z współautorów i reżyserów „The Free Southern Theatre”, a rok później „The New Orleans Group” (obok malarza Franka Adamsa i kompozytora Paula Epsteina). Twórca i kierownik, a także przez wiele lat główny reżyser „The Performance Group”, zespołu założonego w 1967 roku. W 1968 powstał spektakl *Dionysus in 69*, w 1969 *Makbet* wg Shakespeare’a, kolejno: kreacja zbiorowa *Commune* 1970–72, *Kły zbrodni* Sheparda 1972–74, *Matka Courage* Brechta 1975, *The Marilyn Project* Davida Gaarda 1975, *Edyp Seneki* w opracowaniu Teda Hughesa 1977, *Cops* Therry Curtisa Foxa 1978. W 1980 opuścił „The Performance Group”, przygotowując w tym samym roku collage *Króla Leara* i *Ryszarda III* Shakespeare’a – *Richard’s Lear*. Prof. R. Schechner poddaje analizie i komentuje rezultaty artystycznych poszukiwań własnego zespołu i teatru awangardowego w ogóle m.in.: relacje przestrzenne, ich zaburzenia a reakcje i współuczestnictwo widzów, teatr a rytuał, spektakl strukturalistyczny etc. Zajmuje się teatrem w świetle socjologii, antropologii, teorii zachowań i teorii komunikacji. Profesor Tisch School of Arts na Uniwersytecie Nowojorskim. Redaktor awangardowego kwartalnika „The Drama Review:

The Journal of Performance Studies" (wcześniej „Tulane Drama Review”) w latach 1962–1969 i ponownie od 1986 roku. Redaktor naczelny wydawanej przez wydawnictwo Routledge serii „World of Performance” oraz kierownik artystyczny zespołu „East Coast Artists”. Publikacje: *Public Domain*, 1969, *The Environmental Theatre* 1973, *18 Projects* 1976, wspólnie z Mady Schuman *Ritual Play and Performance* 1976, *Essays on Performance Theory* 1977, *Between Theatre and Anthropology*, *The Future of Ritual*.

Przemysław Sieraczyński – student etnologii UJ, student Akademii Praktyk Teatralnych w Gardzienicach, fotograf.

Włodzimierz Staniewski – urodzony w 1950 w Bardo nad rzeką Nysą. Uważa, że kształtowanie ziemi, z której człowiek się wywodzi, ma wpływ na jego osobowość.

Studia polonistyczne najpierw na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, m.in. konwersatoria u profesora Kazimierza Wyki, a później na Uniwersytecie Wrocławskim. W tym samym czasie praca w Teatrze STU Krzysztofa Jasińskiego.

W roku 1971 powołany przez Jerzego Grotowskiego do Teatru Laboratorium, w którym – jak dziś uważa – najbardziej pożytecznym dla niego doświadczeniem było układanie scenariuszy dla tzw. „special projects”.

Według jego scenariuszy realizowane były projekty w Brzezince i Wrocławiu, Stanach Zjednoczonych, Australii.

Od 1975 odbywa etnograficzne wędrowki badawcze na wschodzie Polski, wożąc w plecaku *Gargantua* i *Pantagruel* F. Rabelaisa i M. Bachtina *Kultura ludowa średniowiecza i Renesansu*.

W 1977 zakłada teatr, który zaczyna działalność na unikalnych w owym czasie prawach Stowarzyszenia (zachowano prawa z 1932 r. – dekret prezydenta RP). Piszze Statut Stowarzyszenia, a teatr nazywa Ośrodkiem Praktyk Teatralnych „Gardzienice”.

Pierwsze lata teatr przeżywa dzięki wkładom finansowym członków zespołu, pomocy zaprzyjaźnionych osób i instytucji hobbystycznych (np. Towarzystwo Kultury Teatralnej). Pierwszym miejscem pracy teatru jest zrujnowana kaplica innowiercza (ariańska) we wsi Gardzienice pod Lublinem.

Staniewski jest autorem idei Wypraw i Zgromadzeń, stanowiących w pierwszych latach podstawę praktyk teatralnych, a organizowanych w środowiskach tubylczych (wsie, kolonie, rezerwy). Wraz z Tomaszem Rodowiczem prowadził realizację wszystkich Wypraw i Zgromadzeń Ośrodka Praktyk Teatralnych.

Generalna wykładnia tych przedsięwzięć zawarta jest w szkicu *Po nowe naturalne środowisko teatru*, ogłoszonym przez W. Staniewskiego na konferencji Nowego Teatru w ramach International Theatre Instituto – Helsinki 1978, a potem na Kongresie ITI w Sofii (1979).

Autor (reżyseria, scenariusz, struktura muzyczna, rozwiązania przestrzenne) wszystkich przedstawień Ośrodka Praktyk Teatralnych.

Odbił wiele zagranicznych wędrowek badawczych, m.in. dla porównania oryginalnych, tradycyjnych ceremoniałów oraz technik ruchu, głosu, dialogowania, organizowania przestrzeni z tymi technikami, które wprowadził do pracy Ośrodka z własnej intuicji.

Ważniejsze z nich to:

- Laponia (*joiku* – technika zaśpiewu i rytmoinkantacji, poezja meliczna);
- Meksyk – Indianie Tarahumara w Sierra Madre Occidental (*raramuni* – wielo- i wielodziesięciogodzinne biegi; rytmooddech; źródła energii);
- Stany Zjednoczone – Indianie Zuni (tańce deszczu – obrzęd jako akt sprawczy; inicjacje dzieci);

- Korea Południowa (Kut’ – przedliturgiczny obrzęd pojednania – reconciliation; techniki śmiechu jako sposób łączenia się ze światem ponadmysłowym; techniki zaśpiewu; akty graniczne protagonisty obrzędu – jako perfekcja opamiętania gry z ryzykiem);

Klasztory Góry Athos (śpiew jako akt przebóstwienia; idealna przestrzeń liturgiczna – replika groty).

Jest projektodawcą, autorem założeń i organizatorem międzynarodowych Sympozjów, gromadzących wybitnych przedstawicieli nauk humanistycznych i teatru z całego świata:

- *Teatr wobec tradycji ludowych*, 1980, w ramach Festiwalu Teatru Narodów (współorganizacja: Tomasz Rodowicz)
- *Przyroda słowa w Teatrze*, 1987 (współpraca – Jadwiga Rodowicz)
- *Ekologia Teatru* 1990, 1991
- *Prowincje wobec centrum*, 1991
- *Misteria. Inicjacje* Kraków, 1999, 2000

Miał wykłady na uniwersytetach w Mexico City, Dallas (USA), New Hampshire (USA), Bennington College, NYU, Trinity College (USA), Akademii Teatralnej w Paryżu.

Z towarzyszeniem kolegów z Ośrodka Praktyk Teatralnych (m.in. Mariusza Gołaja, Tomasza Rodowicza, Anny Zubrzyckiej, Jadwigi Zubrzyckiej, Doroty Borowskiej, Grzegorza Brała, Elżbiety Poleśnej) prowadził zajęcia dla aktorów, m.in. w Toronto, Bostonie, Baltimore (Uniwersytet Teatru Narodów), Cardiff, Sztokholmie.

W grudniu 1991, 1992, 1994 – zajęcia dla aktorów Royal Shakespeare Company w Stratfordzie.

Jest reżyserem przedstawień „Gardzienic”:

- *Gargantua* i *Pantagruel* na podstawie Francaise’a Rabelaisa’go
- *Gusla* na podstawie II i IV cz. *Dziadów* Adama Mickiewicza
- *Żywot protopopu Awwakuma*
- *Carmina Burana*
- *Metamorfozy* na podstawie Apulejusza
- Przedstawienia były prezentowane w wielu krajach świata:
- Festiwal Teatru Narodów – Baltimore, USA
- The First New York International Festival of Arts – USA
- Seoul Olympic Arts Festival – Korea
- Toga Theater Festival – Japonia

a także w Sao Paolo, Amsterdamie, Nancy, Londynie, Berlinie, Bostonie, Toronto, Sztokholmie i wielu innych miejscach. W roku 2001 bardzo dobrze przyjęte zostały występy w nowojorskim „La Mamma” oraz Centrum Meyerholda w Moskwie (Światowa Olimpiada Teatru). Pisał o nich m.in. „New York Times”, „Izwiestia”.

Po dwudziestu latach ciągłej i konsekwentnej pracy warsztatowej i dydaktycznej z młodzieżą w Gardzienicach Staniewski powołał do istnienia w roku 1997 Akademię Praktyk Teatralnych.

Z „Gardzienic” Staniewskiego wyszło wielu ludzi, których działalność, w Polsce i za granicą, rozwija i krzewi wyrosłe tu idee pracy w nowych, naturalnych środowiskach kultury, tzn. na prowincjach, na wsiach, wśród mniejszości narodowych w imię wzajemnego zrozumienia i zaufania.

W kilku krajach pracują grupy teatralne wyrosłe z etosu „Gardzienic”.

Niektóre nagrody:

- medal Ministra Kultury i Sztuki Egiptu za wkład w rozwój światowego teatru eksperymentalnego
- odznaka „Zasłużonego działacza kultury” przyznana przez Ministra Kultury i Sztuki
- nagroda Ministra Spraw Zagranicznych za wybitne zasługi dla kultury polskiej za granicą
- medal wojewody lubelskiego za zasługi w rozwój regionu
- nagroda Ministra Kultury i Sztuki za wybitne osiągnięcia artystyczne i upowszechnianie kultury teatralnej
- nagroda im. Konrada Swinarskiego

O teatrze „Gardzienice” i ideach działalności Włodzimierza Staniewskiego opowiadają m.in. książki: Zbigniew Taranienko, *Gardzienice. Praktyki teatralne Włodzimierza Staniewskiego*, Wydawnictwo Test, Lublin 1997; Paul Allain, *Gardzienice. Polish Theatre in Transition*, Harwood Academic Publishers 1997 (Wielka Brytania). W książce *Twenty Century Actors Training* (Routledge 2000) znajduje się rozdział poświęcony metodzie pracy Staniewskiego. Obecnie Staniewski pracuje nad książką dla wydawnictwa Routledge w Londynie.

Jan Stęszewski – muzykolog, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Główne obszary zainteresowań badawczych: muzyka ludowa polska (również polskich mniejszości na Litwie, Białorusi, Rumunii), wschodniosłowiańska, pozaeuropejska; historia muzyki polskiej od XVII w. do współczesnej; metodologia muzykologii. Liczne publikacje własne oraz redakcje zwartych publikacji i serii wydawniczych, aktualnie uczestniczy w wydaniu *Dzieł Wszystkich Henryka Wieniawskiego*, „Res Facta Nova” i serii prac muzykologicznych Zakładu Muzykologii UAM i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nuk. Wykłada na UAM, UJ i w Europejskiej Akademii Sztuk, wykladał na UW, KUL, na uniwersytetach niemieckich (Freie Universitaet, Berlin, Getynga) i w Hiszpanii (Girona). Był prezesem Zarządu Głównego Związku Kompozytorów Polskich, Polskiej Rady Muzycznej i wiceprzewodniczącym Międzynarodowej Rady Muzycznej UNESCO.

Lucjan Świetlicki – historyk i regionalista z Piask, animator kultury, przez kilkadziesiąt lat nauczyciel historii i kierownik miejscowej szkoły, od piętnastu lat intensywnie dokumentuje historię okolic Piask, autor wielu publikacji na ten temat.

Zbigniew Taranienko – pracownik Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Estetyk, teoretyk, krytyk sztuki, teatru i literatury. Długoletni dyrektor Galerii „Studio” w Warszawie. Kurator Kolekcji „Studio”. Autor koncepcji teatru narracji plastycznej. Autor kilku tomów wywiadów z najwybitniejszymi artystami polskimi. Ważne miejsce w jego zainteresowaniach zajmuje współczesny polski teatr poszukujący własnych środków wyrazu, zwłaszcza twórczość Józefa Szajny, Leszka Mądzika i Włodzimierza Staniewskiego. Najważniejsze publikacje: *Śmiech staropolski*, Warszawa 1977; *Teatr bez dramatu*, Warszawa 1979, *Rozmowy o teatrze*, Warszawa 1981; *Rozmowy z pisarzami*, Warszawa 1986; *Rozmowy o malarstwie*, Wrocław 1987; *Uwagi o sztuce współczesnej*, Warszawa 1988; *Szajna – 70 lat*, Warszawa 1992; *Adam Myjak – rzeźba*, Olsztyn 1993; *Nasze Termopile. Dokumenty terroru 1944–56*, Warszawa 1993; *Kolekcja „Studio” – dzieła i twórcy*, Warszawa 1997; *Gardzienice. Praktyki teatralne Włodzimierza Staniewskiego*, Lublin 1997. Galeria

„Studio” – wystawy i dzieła, Warszawa 1998; *Szajna – Galeria*, Rzeszów 1999.

Lech Trzcionkowski – asystent w Katedrze Historii Starożytnej KUL. Specjalizuje się w historii religii starożytnej Grecji. Autor licznych artykułów publikowanych w prasie specjalistycznej.

Jakob Ullman – niemiecki kompozytor muzyki awangardowej, który po obejrzeniu *Kosmosu* w Berlinie przysłał zamieszczony w numerze list i dosłał partyturę swojej kompozycji na głos i instrumenty z tekstem greckim.

Jerzy Sławomir Wasilewski – etnolog, doktor habilitowany, pracuje w Katedrze Etnologii i Antropologii Kulturowej UW. W latach 1971–80 był uczestnikiem corocznej ekspedycji IHKM PAN do Mongolii. Prowadził też penetrację etnograficzną innych krajów Azji. Autor książek: *Podróż do piekiel, rzecz o szamańskich misteriach*, W-wa 1979, *Tabu a paradygmaty etnologii*, W-wa 1989.

Joanna Wichowska – absolwentka teatrologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Praktyk Teatralnych „Gardzienice”. Była aktorka Teatru „Węgały” i wieloletnia współpracowniczka i aktorka Teatru „Gardzienice”. Realizowała autorskich projektów m.in. *Noce Bałkańskie* (Gardzienice 2000). Poetka.

Anna Wyka – socjolog kultury, doc. dr. hab., pracuje w IFiS PAN. Zajmuje się nowymi zjawiskami w kulturze i metodologią jakościową. Napisała m.in. pracę *Badacz społeczny wobec doświadczenia*, 1993.

Agata Zyglewska – absolwentka I Akademii Praktyk Teatralnych przy OPT „Gardzienice”, studentka Instytutu Anglistyki oraz Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, w latach 1999–2000 pracowniczka i współpracowniczka OPT „Gardzienice”, realizowała (i współrealizowała) projektów m.in. *Off-Konfrontacji*.

Mira Żelechower-Aleksiu – studia i dyplom (1966) w Katedrze Malarstwa Architektonicznego PWSSP we Wrocławiu. Uprawia malarstwo. Ponad 70 wystaw indywidualnych i zbiorowych. Obrazy w zbiorach Muzeum Sztuki Współczesnej Watykanu, Ludwigshaffen, Muzeum Narodowym w Warszawie i Wrocławiu, w zbiorach prywatnych w Londynie, Jerozolimie, Nowym Jorku, Warszawie i innych miastach.

Od 28 lat jest aktywnym przyjacielem „Gardzienic”. Tam z okazji 25-lecia Ośrodka Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, na zaproszenie jego twórcy odbyło się tam spotkanie Smak Szabatu z wystawą Miry Żelechower-Aleksiu o tej samej nazwie.